

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput II. Sancti gesta a sua conversione usque ad assumptum habitum
Fratrum Minorum, cæptumqua novum vitæ genus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A

ANNOTATA.

- a *Adi Commentari prævii § 5 a num. 72.*
- b *Franciscum cum patre suo mercaturam pannorum exercuisse, consentiunt omnes biographi; at S. Bonaventura in Vita num. 6 mercaturæ præmittit aliqualem litterarum peritiam.*
- c *Vide in Commentario prævio num. 70 suspicionem meam de facto, quod matri tam bonam de Filio suo prodigo opinionem injicere potuit.*
- d *Hæc breviter laudari in Annotatis ad Vitæ primæ caput 1, lit. c adversus Thomæ Celanensis duriusculum de juvenis Francisci moribus loquendi modum.*
- e *Hoc S. Francisci factum omisit Thomas Celanensis; sed refertur etiam a S. Bonaventura in Vita num. 7.*
- f *Guerra vel guerra, Gallice la guerre, Latinis est bellum. Id temporis solebant satis frequentia esse ejusmodi inter civitates Italiæ dissidia: ad quem tamen annum hoc referendum sit, non potui deprehendere; nec scire, an S. Franciscus in eodem arma ferens, an solum ut inimicæ civitatis incolæ, e Perusinis captus fuerit.*
- g *Hæc minime favent sententiæ, quæ S. Franciscum e nobilibus parentibus natum statuit; nam si id ita esset, cur Tres Socii causam, quod ille cum militibus, id est, cum viris nobilibus, inclusus fuerit, non illius nobilitatem natalium, sed solum morum allegassent?*
- h *Vide, quid in Commentario num. 70 observaverim de hoc dicto.*
- i *Quis fuerit comes ille, non satis constat; vide tamen dicta in Commentario prævio num. 104.*
- k *Vide dicta in Commentario num. 96 et sequenti.*
- l *Palatium etiam vocat S. Bonaventura in Vita num. 9; at Celanensis supra num. 5 dixit domum suam, id est, paternam ipsius S. Francisci.*
- m *De hac donatione etiam meminit Bonaventura in Vita num. 8, sed eam desiderio militandi præposuit.*
- n *Spoletum Umbriæ civitas est in ditone Pontificia, Spoletani olim ductus caput.*
- o *Hanc revelationem seu divinum somnium nesciens Celanus, non potuit allegare veram causam, ob quam S. Franciscus tam subito fuerat mutatus; verum hanc etiam assignat S. Bonaventura in Vita num. 10.*
- p *Lege camisia, Latine interula, seu indusio.*
- q *Hæc peculiaria S. Francisci misericordiæ opera, hoc ac sequenti numero relata, prætermiserat Celanensis.*
- r *Hinc collige, quam inepte quidam putent, Franciscum a lingua Francicæ peritiam, aut etiam ab ejusdem scientia prodigiose accepta, dictum fuisse.*
- s *Quæ hoc quoque numero referuntur, etiam omisit Celanensis.*
- t *Laudatum Testamentum, cui ex hoc Trium Sociorum testimonio multum auctoritatis accedit, recitavi in Commentario prævio § 27, ubi num. 622 hæc leguntur huc spectantia: Dominus ita dedit mihi fratri Francisco incipere facere pœnitentiam; quia, cum essem in peccatis meis, nimis mihi videbatur amarum videre leproso; sed ipse Dominus adduxit me inter illos, et feci misericordiam cum illis; et recedente me ab ipsis, id, quod videbatur mihi amarum, conversum fuit mihi in dulcedinem animæ et corporis.*
- u *Alteratus, id est, velut alter vir factus, seu totus mutatus animo. Porro postquam Tres Socii prædicta de Sancti misericordia in leproso, siquæ ipsius victoria, a Celanensi etiam præterita, retulerunt, deinde pergunt cum illo de frequentis ipsius in locis secretis oratione agere.*
- x *De vocationibus, a dæmonibus S. Francisco in locis solitariis oranti illatis, meminere etiam alii biographi; at soli Tres Socii hanc peculiarem narrant.*
- y *Vide Annotata ad Vitæ primæ caput 1, lit. h.*
- z *Nimirum num. 7.*

aa *Hanc allocutionem nesciens Thomas Celanensis, in nonnullis erravit, ut supra ad Vitam primam observatum est.*

bb *Lege: asinum; ita enim Sanctus corpus suum appellare consueverat. Verumtamen hæc non sic accipias, quasi illum austeritatis in corpus suum tunc pœnituerit; sed ut pium dictum, quo adstantes suo exemplo doceret, quo loco habenda sint corporis commoda.*

cc *Solebat scilicet Sanctus, ut suo loco latius diximus, creaturas omnes Fratrum nomine compellere.*

CAPUT II.

Sancti gesta a sua conversione usque ad assumptum habitum Fratrum Minorum, ceptumque novum vitæ genus.

Ex dicta igitur visione et allocutione Crucifixi gavisus surrexit, signo crucis se muniens, et ascendens equum, assumensque pannos diversorum colorum, ad civitatem, quæ dicitur Fulginium a, pervenit, atque ibi venditis equo et omnibus, quæ portaverat, ad ecclesiam sancti Damiani est reversus; ut invento illo sacerdote pauperulo b, cum magna fide et devotione osculans manus ejus, obtulit illi pecuniam, quam portabat, et propositum suum per ordinem enarravit. Obstupelactus igitur sacerdos, et subita ejus conversione miratus, recusabat hæc credere; et sibi putans illud, noluit apud se pecuniam retinere. At ipse pertinaciter insistens, verbis suis fidem facere nitabatur, et sacerdotem orabat enixius, ut eum secum permitteret commorari. Acquievit tandem sacerdos de mora illius, sed timore parentum pecuniam non recepit. Quare verus pecuniarum Contemptor in quandam fenestram projiciens ipsam, velut pulverem vilipendit. Moram igitur faciente ipso in loco præfato, pater ipsius, ut sedulus explorator, circumivit quærens, quid actum sit de Filio suo, et cum audisset, eum sic mutatum in loco jam dicto taliter conversari, tactus dolore cordis intrinsecus, et ad subitum rerum eventum turbatus, convocatis amicis et vicinis, citissime cucurrit ad eum. Ipse autem, qui erat novus miles Christi, ut audivit minas persequentium, eorumque adventum præcivit, dedit locum iræ paternæ, et ad quandam occultam caveam, quam ad hoc sibi paraverat, accedens, ibi per mensem integrum latitavit; quæ cavea unitantum de domo patris erat cognita c, ubi cibum sibi quandoque oblatum edebat, occulte orans jugiter lacrymarum imbre perfusus, ut Dominus liberaret eum a persecutione nociva, et ut pia vota F ipsius benigno favore completeret.

17 Cumque sic in jejuniis et fletu ferventer ac assidue Dominum exorasset de sua diffusæ virtute et industria, spem suam totaliter jactavit in Dominum, qui eum, licet in tenebris manentem, perfuderat quasi ineffabili lætitia et illustraverat mirabili claritate. Ex qua nimirum totus ignitus, fovea relicta, iter arripuit versus Assisium, impiger, festinus et lætus. Et fiduciæ Christi armis munitus, divinoque calore succensus, seipsum arguens de pigritia et vano timore, manibus et ictibus persequentium exposuit se manifeste. Quem videntes illi, qui prius noverant eum, sibi miserabiliter exprobrabant, insanumque ac dementem clamantes, lutum platearum et lapides projiciebant in eum, cernentes eum sic a pristinis moribus alteratum et carnis maceratione confectum, totum, quod agebat, exinanitioni et dementiæ deputabant. Sed Miles Christi his omnibus ut surdus pertransiens, nulla fractus aut mutatus injuria, Deo gratias referebat. Cum autem rumor hujus fieret per plateas et vicos civitatis de ipso, tandem pervenit ad patrem. Qui audiens, talia in ipsum a concivibus fieri, statim surgit querere ipsum, non ad liberandum, sed potius ad perdendum; nulla enim moderatione servata, currit tanquam lupus ad ovem,

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.VI.
Pecuniam offert pro restituta ecclesia S. Damiani; ibidem latitat.a
b

E

c

F

hinc prodiens, a civibus male mulcatur, et a patre in vinculis detinetur.
diffusus

i. e. eisdem

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

ovem, et torvo oculo et hirsuta facie illum respiciens, iniecit impie manus in ipsum. Pertrahens autem ipsum ad domum, et per plures dies in carcere tenebroso recludens, nitebatur ejus animum verbis et verberibus flectere ad sæculi vanitatem.

emissus a matre redit ad ecclesiam S. Damiani;

18 Ipse vero nec motus verbis, nec vinculis, aut verberibus fatigatus, patienter omnia portans, ad sanctum propositum exequendum propensior et valentior reddebatur. Patre namque ipsius recedente a domo, causa necessitatis urgente, mater ejus, quæ sola cum illo remanserat, factum viri sui non approbans, blandis sermonibus alloquitur Filium. Quem cum a sancto proposito revocare non potest, commotis ejus visceribus super ipsum, confregit vincula, eumque liberum abire permisit. At ipse gratias Omnipotenti referens, ad locum, ubi fuerat prius, revertitur, et majori libertate utens, tanquam demonum tentationibus probatus, et tentationum documentis instructus, recepto animo securiori, ex injuriis liberior et magnanimior incedebat. Interea pater revertitur, et non invento Filio, peccata peccatis accumulans intorquet convicia in uxorem.

unde a patre frustra evocatus ad consules, comparet coram episcopo;

B

19 Deinde currit ad palatium communitatis, conquerens de Filio coram consulibus civitatis, postulansque, ut pecuniam, quam a spoliata domo asportaverat, faceret sibi reddi. Consules autem videntes sic eum turbatum, Franciscum, ut coram eis compareat, citant sive advocant per præconem. Qui præconi respondens, dixit, se per Dei gratiam jam factum liberum, et consulibus amplius non teneri, eo quod esset solius altissimi Dei servus *d*. Consules vero nolentes ei vim facere, dixerunt patri: Ex quo servitium Dei est aggressus, de potestate nostra exivit *e*. Videns ergo pater, quod coram consulibus nihil proficeret, eandem quærimoniam proposuit coram episcopo *f* civitatis. Episcopus vero, discretus et sapiens, vocavit eum debito modo, ut compareret, super patris quærimoniam responsurus. Qui respondit nuntio dicens: Ad dominum episcopum veniam, qui est pater et dominus animarum. Venit igitur ad episcopum, et ab ipso cum magno gaudio est receptus. Cui episcopus ait: Pater tuus dure est contra te turbatus, et scandalizatus valde; unde, si tu vis Deo servire, redde illi, quam habes pecuniam; quæ quoniam forte est de injuste acquisitis, non vult Deus, ut eroges eam in opus ecclesiæ, propter peccata patris tui, cujus furor mitigabitur, ea recepta. Habeas ergo, Fili, fiduciam in Domino, et viriliter age, nolique timere; quia ipse erit adjutor tuus, et pro ecclesiæ suæ opere abundanter tibi necessaria ministrabit.

patrique pecuniam exigenti etiam vestes suas restituit.

C

20 Surrexit igitur Vir Dei lætus et confortatus in verbis episcopi, et coram ipso portans pecuniam, ait illi: Domine, non tantum pecuniam, quæ est de rebus suis *g*, volo ei reddere gaudenti animo, sed etiam vestimenta. Et intrans cameram episcopi, exiit omnia vestimenta de suis rebus, et ponens pecuniam super ipsa coram episcopo et patre, aliisque astantibus, nudus foras exiit et dixit: Audite omnes et intelligite. Usque modo Petrum Barnardonis vocavi patrem meum; sed, quia Deo servire proposui, reddo illi pecuniam, pro qua erat turbatus, et omnia vestimenta, quæ de suis rebus habui, volens amodo dicere: Pater noster, qui es in cælis; non: Pater Petre Barnardonis. Inventus est autem Vir Dei tunc cilicium habere ad carnem sub vestibus coloratis *h*. Surgens ergo pater ejus, nimio dolore et furore succensus, accepit denarios et omnia vestimenta. Quæ dum portaret ad domum, illi, qui ad hoc spectaculum fuerant, indignati sunt contra eum, quia de vestimentis Filio reliquerat nihil, ut * super Franciscum vera pietate commoti, ceperunt fortiter lacrymari. Episcopus autem animum Viri Dei diligenter attendens, atque fervorem et constantiam ejus vehementer admirans, ipsum inter brachia sua recolligit, operiens cum pallio suo: intellige-

bat enim aperte, facta ipsius ex divino esse consilio; et agnoscebat, ea, quæ viderat, non parvum ministerium * continere; sic quod ex tunc factus est ejus adjutor, exhortando et fovendo ipsum ac diligendo et amplectendo in visceribus charitatis.

21 Servus igitur Dei Franciscus nudatus ab omnibus, quæ sunt mundi, divinæ vacat justitiæ, primamque vitam contemnens, divino servitio se mancipat modis omnibus, quibus potest. Reverentisque ad ecclesiam sancti Damiani *i*, gaudens et fervens, fecit sibi quasi heremiticum habitum *k*, et sacerdotem illius ecclesiæ confortavit eodem sermone, quo ipse fuerat ab episcopo confortatus. Deinde surgens et introiens civitatem, cepit per plateas et vicos civitatis, tanquam ebrius spiritu, Dominum collaudare. Finita vero hujusmodi collaudatione Domini, ad acquirendos lapides pro reparatione vitæ ecclesiæ se convertit, dicens: Qui mihi dederit unum lapidem, unam habebit mercedem; qui autem duos dederit, duas habebit mercedes; qui vero tres, totidem mercedes habebit, sic et multa alia verba simplicia in fervore spiritus loquebatur, quia idiota et simplex electus a Deo non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed simpliciter in omnibus se habebat. Multum autem deridebant eum, putantes ipsum insanum; alii vero pietate commoti movebantur ad lacrymas, videntes, eum de tanta lascivia et sæculi vanitate ad tantam ebrietatem divini amoris tam cito venisse. At ipse derisiones contemnens, in fervore spiritus Deo gratias egit. Quantum vero laboraverit in opere supradicto, longum et difficile esset narrare. Ipse enim, qui tam delicatus fuerat in domo paterna, propriis humeris lapides ferebat, in Dei servitio multipliciter se affligens *l*.

22 Sacerdos autem prædictus, considerans ejus laborem, quod scilicet tam ferventer ultra vires divino se obsequio manciparet, licet esset pauperculus, procurabat pro eo fieri aliquid speciale * ad victum. Sciebat autem, ipsum delicate vixisse in sæculo. Quippe, ut ipse Vir Dei confessus postea est frequenter, electuariis et confectionibus utebatur, et a cibis contrarius abstinerebat. Cum autem die quadam advertisset, quod faciebat sacerdos pro ipso, ad se conversus ait: Invenis tu hunc sacerdotem quocumque ieris, qui tibi tantam præstat humanitatem? Non est nec vita pauperis hominis, quam eligere voluisti; sed, sicut pauper, vadens ostiatim, porta in manu paropsidem, et necessitate coactus diversa in eam cibaria coaduna; ita voluntarie oportet te vivere amore illius, qui pauper natus, pauperrime vixit in sæculo, ac remansit nudus et pauper in patibulo, sepultusque est in alieno sepulcro. Surgens igitur quadam die, accepit paropsidem, et ingressus civitatem ivit petendo eleemosynam ostiatim. Cumque diversa cibaria poneret in scutella, mirabantur multi, qui sciebant, eum tam delicate vixisse, videntes ipsum ad tantum sui contemptum sic mirabiliter transmutatum. Quando autem voluit comedere illa diversa cibaria simul posita, horruit primo, quia non solum comedere, sed nec velle videre talia consueverat; tandem vincens seipsum, cepit comedere, et visum est illi, quod in comedendo electuarium aliquid nunquam fuerat sic delectatus. Proinde tantum cor ejus in Domino exultavit, quod caro ipsius, licet debilis et afflicta, corroborata est ad quæcumque aspera et amara lætenter pro Domino tolleranda; gratias insuper egit Deo, quod amarum sibi in dulce mutaverat, et eum multipliciter confortaverat. Dixit ergo illi presbytero, quod de cetero aliqua cibaria non faceret, nec fieri procuraret.

23 Pater vero ipsius, videns eum in tanta vilitate positum, dolore nimio replebatur; quia enim multum dilexerat ipsum, verecundabatur; et dolebat tantum super eum, videns carnem illius quasi mortuum ex afflictione nimia et algore, quod, ubicumque reperiebat ipsum, maledicebat ei. Vir autem Dei maledictiones patris attendens, hominem quendam pauperculum et despectum assumpsit sibi in patrem.

D
an myste-
rium?

vii.

In veste ere-
mitica publice
mendicat pro
reparanda
S. Damiani
ecclesia,
i
k

E

l
et victum suum
ostiatim petit,
alios cibos
respuens,
* speciale

F

et maledicta et
sannas etiam
propriti pa-
tris, patienter
ferens,

A patrem. Et ait illi : Veni mecum, et dabo tibi de elemosynis, quæ mihi dabuntur. Cum autem videris patrem meum maledicentem mihi, ego quoque dixero tibi : Benedic mihi, pater, signabis me ac benedices me vice illius. Sic igitur benedicente sibi paupere illo, dicebat Vir Dei ad patrem : Non credis, quod Deus potest mihi dare patrem benedicentem mihi contra maledictiones tuas? Præterea multi deridentes eum, videntesque, ipsum sic derisum patienter omnia sustinere, stupore nimio mirabantur. Unde tempore hiemali cum orationi quodam mane insisteret contentus pauperulis indumentis, frater ejus carnalis, prope ipsum transiens, cuidam suo concivi dixit ironice : Dicis Francisco, quod saltem unam nummatam *m* de sudore vendat tibi. Quod audiens Vir Dei, gaudio saluari perfusus, in fervore spiritus Gallicæ respondit : Ego, inquit, Domino meo care vendam sudorem istum.

m
et de eadem
ecclesia vaticani
natur.

24 Cum autem laboraret assidue in opere ecclesiæ memoratæ, volens, in ipsa ecclesia luminaria jugiter esse accensa, ibat per civitatem [ad] oleum mendicandum; sed cum prope quandam domum venisset, videns ibi homines congregatos ad ludendum, verecundatus coram eis elemosynam petere, retrocessit; in seipsum vero conversus arguit, se peccasse, currensque ad locum, ubi ludus fiebat, dixit coram omnibus astantibus culpam suam, quod verecundatus fuerat petere elemosynam propter eos. Et fervente spiritu, ad domum illam Gallicæ petiit oleum amore Dei pro illuminariibus ecclesiæ supradictæ. Cum aliis autem laborantibus in opere præfato persistens, clamabat alta voce in gaudio spiritus ad habitantes et transeuntes juxta ecclesiam, dicens Gallicæ eis : Venite et adjutate me in opere ecclesiæ sancti Damiani, quæ futura est monasterium dominarum, quarum fama et vita in universali Ecclesia glorificabitur Pater noster cælestis. Ecce, quomodo spiritu prophetiæ repletus vere futura prædixit! Hic enim locus ille sacer, in quo gloriosa religio et excellentissimus Ordo pauperum dominarum virginum sacrarum, a conversatione *n* beati Francisci, fere sex annorum spatio consummata, per eum beatum Franciscum felix sumpsit exordium. Quarum vita mirifica et institutio gloriosa a sanctæ memoriæ domino Papa Gregorio nono, tunc temporis Hostiensis episcopo, auctoritate Sedis Apostolicæ est plenius confirmata *o*.

o
viii.
Auditio Evan-
gelio, habitum
mutavit, co-
pitque peni-
tentiam
p

25 Beatus itaque Franciscus, ecclesiæ sancti Damiani perfecto opere, habitum heremiticum portabat, baculumque manu gestans, pedibus calceatus, et cinctus corrigia incedebat *p*. Audiens autem quadam die inter Missarum solemnia ea, quæ Christus discipulis ad prædicandum missis loquitur, ne scilicet aurum vel argentum vel peram, nec panem nec virgam portent in via, nec calceamenta, nec duas tunicas habeant : intelligens hujusmodi postea clarius ab ipso presbytero, indicibili repletus gaudio, Hoc, inquit, est, quod cupio totis viribus adimplere. Igitur cunctis, quæ audierit ***, commissis memoriæ, lætenter his adimplendis in-nititur, duplicibusque sine mora demissis ***, ex tunc jam virga, calceamentis, sacculo vel pera non utitur : faciens autem sibi tunicam valde contemptibilem et incultam, rejecta corrigia, pro cingulo funem sumpsit *q*. Omnem quoque sollicitudinem cordis novæ gratiæ verbis apponens, qualiter illa possit opere perficere, cœpit instinctu divino Evangelicæ perfectionis annunciator existere, penitentiamque simpliciter in publicum prædicare. Erant autem verba ejus non inania, nec risu digna, sed virtute Spiritus Sancti plena, cordis medullas penetrantia, ita ut in stuporem vehementer converterent audientes.

q
et pacem pu-
blice magno
cum fructu
prædicare.

26 Sicut autem ipse postmodum testatus est, hujusmodi salutationem. Domino revelante, didicerat, videlicet : Dominus det tibi pacem. Et ideo in omni prædicatione sua pacem annuncians, populum prædicationis exordia salutabat. Et mirum
Octobris Tomus II.

certe, nec sine miraculo admittendum, quod ad hanc salutationem annunciandum ante suam conversionem habuerat quendam præcursores, qui frequenter iverat per Assisium salutando per hunc modum : Pax et bonum, pax et bonum; creditum est firmiter, quod, sicut Joannes Christum præ-nuntians, Christo incipiente prædicare, defecit; ita et ipse, velut alter Joannes, beatum Franciscum præcesserit in annunciatione pacis, qui etiam post adventum ipsius non comparuit, sicut prius *r*. Subito ergo Vir Dei Franciscus spiritu prophetarum perfusus, juxta sermonem propheticum statim post dictum suum præconem annunciabat pacem, prædicabat salutem, ejusque salutaribus monitis plurimi vera pace fœderabantur, qui discordes a Christo extiterant, a salute longinqui.

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

ANNOTATA.

a Consule Annotata ad Vitæ primæ lib. 1, cap. 2, lit. c.

b De quo egerunt cap. 1, num. 15.

c Celanensis in Vita prima num. 10 tantum dixerat : Erat in domo fovea illa (occultam caveam *moz* appellaverat) uni tantum forte cognita soli : hæc modo explicant Tres Socii, nimirum, caveam illam uni tantum de domo patris ipsius, puta, fido præ ceteris famulo, notam fuisse; nam illam procul omni dubio etiam noverat presbyter, in cujus domo erat.

d Chalippus in Vita Gallica tom. 1, pag. 14 scribit, S. Franciscum coram consulibus Assisiensibus, ut ab his jussus fuerat, comparuisse, atque ista respondisse, quod Waddingus quoque, quem ille secutus est, sensisse videtur. At contrarium liquet ex hoc Trium Sociorum loco.

e At qua, inquit, ratione immunitatem a foro civili sibi hic asseruit Franciscus, et consules agnoverunt? Waddingus existimavit, ita ipsum locutum esse, quia ex divina revelatione noverat, sese in sortem ecclesiasticam vocatum; vel quia forte jam fuerat tonsura clericali donatus, etsi habitum nondum induisset. Mihi ex ipsis Trium Sociorum verbis verisimilius apparet, Sanctum sic simpliciter respon-disse præconi, ut molestam dicam evitaret, asserendo, causam suam ecclesiasticam potius, quam civilem, fore esse; cum hæc circa statum vitæ eligendæ proprie versaretur; consules vero, qui et novisse poterant documenta patientiæ constantiæque, quæ Franciscus tum ante, tum in ipso domestico carcere ac post de-derat, ac præterea scire, ejusdem matrem facta conjugis minime probare; consules, inquam libenter causam hanc ad episcopum remisisse.

f Adi Annotata ad libri 1, cap. 2 Vitæ primæ, lit. k.

g Vide, quæ de hac pecunia disserui in Commen-tario prævio num. 125 et duobus sequentibus.

h Ergo non plane ac indecore nudus tunc apparuit, sed saltem indutus cificio; ut adversus aliquos ostendi in Commentario prævio num. 151 et sequentibus.

i Hoc loco inserenda sunt, quæ apud Celanensem de Sancti in latrones incidentis hilari patientia, de ejusdem ministerio in cujusdem cœnobii culina, et accessu ad amicum Eugubinum etc., num. 16 et 17 narrantur; quæ forte hi Socii prætermiserunt, quod ea ab illo satis exposita viderent.

k Hunc heremiticum habitum non alium esse credimus, quam quo ipsum ab amico Eugubino donatum fuisse, scribit Celanensis.

l Hæc adjuncta modumque, quibus S. Franciscus in dictæ ecclesiæ reparatione usus fuit, prætermiserat Celanensis.

m Nummata pretium seu valor unius nummi est.

n Lege a conversione, a qua annus septus secundum chronotaxim nostram currebat anno 1212, cui illigandum est Pauperum dominarum, seu Clarissarum, Ordinis initium. Adi Commentarium prævium § 7.

o Lege Annotata ad lib. 1 Vitæ primæ, capite 5 lit. r.

78 p Prætermissa

ACTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

p Prætermissa hic sunt, quæ de duabus aliis ecclesiis, una scilicet S. Petri, atque altera S. Mariæ in Portiuncula, a S. Francisco reparatis, Thomas Celanensis lib. 1, cap. 5, et S. Bonaventura cap. 2 tradiderunt.

q De his omnibus vide dicta in Annotatis ad lib. 1 Vitæ primæ caput 5.

r Quis fuerit hic, incertum est.

CAPUT III.

Sanctus admittit socios, qui ab illo egregie instituti virtutibus clarent.

Admittit duos
socios Bernar-
nardum

a

b

B

c

d

et Petrum qui
ex illius con-
silio, Deique
voluntate,

Innotescite autem apud multos beati Francisci tam simplicis doctrinæ veritate, quam vitæ, cœperunt post duos annos a sua conversatione a viri quidam exemplo ipsius ad pœnitentiam animari, et eidem, rejectis omnibus, habitu vitæque conjungi, quorum primus extitit frater Bernardus b sanctæ memoriæ, qui considerans constantiam et fervorem beati Francisci in divino servicio, quomodo scilicet cum multo labore destructas reparabat ecclesias, asperamque vitam ducebat, cum sciret, ipsum delicate vixisse in sæculo; proposuit in corde suo omnia, quæ habebat, erogare pauperibus, et illi vitæ et habitu firmiter adherere. Quadam die secreto ad Virum Dei accedens, ei suum propositum revelavit, condixitque cum illo, ut tali sero c veniret ad eum. Beatus autem Franciscus, gratias agens Deo, tamquam nullum adhuc socium habens d, gavisus est valde; maxime, quia dominus Bernardus erat homo edificationis magnæ.

28 Venit ergo beatus Franciscus ad domum ejus statuto sero cum magna cordis exultatione, et cum illo tota illa nocte permansit. Cui inter alia dixit beatus Bernardus: Si quis a domino suo haberet multa vel pauca, quæ tenuisset per multos annos, et nollet ea amplius retinere, quid de ipsis agere posset, quod melius esset? Beatus Franciscus respondit, quod ea domino suo deberet reddere, a quo eadem recepisset. Et dominus Bernardus dixit: Ego, Frater, omnia mea bona temporalia volo erogare amore Domini mei, qui contulit ea mihi, sicut tibi videtur melius expedire. Cui Sanctus dixit: Summo mane ibimus ad ecclesiam, et per Evangeliorum codicem cognoscemus, quomodo Christus discipulos suos docuit. Surgentes igitur mane cum quodam alio, Petro e nomine, qui etiam cupiebat fieri frater, venerunt ad ecclesiam sancti Nicolai juxta plateam civitatis Assisii. Quam ad orationem ingressi, quia simplices erant, et nescierunt invenire verbum Evangelii de renunciatione sæculi, Dominum rogabant devote, ut in prima libri apertione voluntatem suam eis ostendere dignaretur.

ex Evangelio
cognita, om-
nia bona sua
distribuunt
pauperibus;

f

g

h

i. gratis

29 Oratione autem finita, beatus Franciscus accipiens librum clausum, flexis genibus coram altari, aperuit ipsum, et in prima ejus apertione occurrit illud consilium Domini: « Si vis » perfectus esse, vade, et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo f. » Quo comperto, beatus Franciscus gavisus est valde, et gratias egit Deo; sed quia verus Cultor Trinitatis tertio voluit confirmari, secundo et tertio librum aperuit. Et in secunda apertione occurrit illud: « Nihil tuleritis in via etc. g. In tertia vero illud: « Qui vult venire post me, abneget » semetipsum h. » Beatus ergo Franciscus, in qualibet apertione libri gratias * Deo exhibitis, pro firmatione sui propositi et desiderii dudum concepti, tertio divinitus sibi exhibita et demonstrata, dixit prædictis viris, scilicet Bernardo et Petro: Fratres, hæc est vita et regula nostra, et omnium, qui voluerint nostræ societati conjungi. Ite igitur, et sicut audistis, implete. Abiit itaque dominus Bernardus, qui erat dives valde, et venditis omnibus, quæ habebat, multaque pecunia

congregata, pauperibus civitatis distribuit universa. Petrus etiam pro posse divinum consilium adimplevit. Distractis autem omnibus, habitum, quem paulo ante Sanctus assumerat, postquam reliquit heremiticum habitum, ambo pariter susceperunt, et ab illa hora simul cum ipso vixerunt secundum formam sancti Evangelii a Domino illis ostensam. Et ideo beatus Franciscus dixit in Testamento suo: « Ipse Dominus mihi relavit, ut » deberem vivere secundum formam sancti Evangelii i. »

30 Cum autem, ut dictum est, dominus Bernardus bona sua pauperibus largiretur, aderat beatus Franciscus, intuens virtuosam operationem Domini, et ipsum Dominum in corde suo glorificans et collaudans. Venit autem quidam sacerdos, nomine Sylvester, a quo beatus Franciscus emerat lapides pro reparatione ecclesiæ sancti Damiani. Et videns, totam pecuniam expendi consilio Viri Dei, cupiditatis igne succensus dixit ad eum: Francisce, non bene solvisti mihi pro lapidibus, quos emisti a me. Audiens avaritiæ Contemptor illum murmurantem injuste, accessit ad dominum Bernardum, mittensque manum in chlamydem ejus, ubi erat pecunia, cum magno fervore spiritus extrahit eam plenam denariis, et dedit presbytero murmuranti. Et iterum secundo implens manum pecunia, dixit illi: Habes adhuc plenam solutionem, domine sacerdos? Respondit: Habeo, Frater, plene; et lætus reversus est ad domum suam cum pecunia sic accepta.

31 Post paucos autem dies idem sacerdos inspiratus a Domino, cepit super his, quæ beatus Franciscus egerat, cogitare; et dicebat intra se: Nonne sum miser homo, qui, cum sum senex, temporalia concupisco et quero; et hic Juvenis pro Dei amore ea despiciet et abhorret. Sequenti autem nocte vidit in somnis crucem immensam, cujus consummitas cælos tangebatur, et pes ejus stabat fixus in ore Francisci; ipsius latera ab una parte mundi ad alteram tendebantur. Evigilans ergo sacerdos, cognovit et credidit firmiter, Franciscum esse verum amicum Dei et servum, atque religionem, quam cœperat, esse pro universum mundum protinus dilatandam. Siquæ cepit Deum timere, et in domo sua pœnitentiam agere. Tandem vero post modicum tempus, ingressus est Ordinem jam inceptum k, in quo optime vixit et gloriose finivit.

32 Vir autem Dei Franciscus duobus, ut dictum est, fratribus sociatus, cum non haberet hospitium, ubi cum eis maneret, simul cum ipsis ad quandam pauperulam ecclesiam derelictam se transtulit, quæ Sancta Maria de Portiuncula l dicebatur, et fecerunt ibi unam domunculam, in qua aliquando pariter morarentur. Post aliquot autem dies vir quidam Assisinus, Ægydius nomine, venit ad eos, et cum magna reverentia et devotione, flexis genibus, rogavit Virum Dei, ut eum in suam societatem reciperet. Quem cum Vir Dei videret fidelissimum et devotum, et quod multam gratiam consequi a Deo poterat, ut postea patuit per effectum, libenter eum recepit m. Coniuncti vero hi quatuor cum immensa lætitia et gaudio Spiritus Sancti ad majorem profectum se taliter diviserunt.

33 Beatus Franciscus assumens fratrem Ægydium secum, ivit in Marchiam Anconitanam n. Alii vero duo in regionem aliam perrexerunt. Euntes vero in Marchiam exultabant vehementer in Domino, sed Vir sanctus, alta et clara voce laudes Domini Gallice cantans, benedicebat et glorificabat. Altissimi bonitatem. Tanta vero erat in eis lætitia, quasi magnum thesaurum invenissent in Evangelico prædio dominæ paupertatis, cujus amore omnia temporalia velut stercora liberaliter et libenter reliquerant. Dixit autem sanctus Franciscus ad fratrem Ægydium: Nostra religio similis erit piscatori, qui mittit retia sua in aquam, capiens piscum multitudinem copiosam, et parvos in

D

i

ix.

quod dum sit,
Sylvester pecuniam inique petit et obtinet a Sancto,

E

deinde divino somnio illustratus, ejusdem disciplinæ se postea tradit.

k

Habitant apud Portiunculam, ubi admittitur B. Ægydius,

F

m

quocum Sanctus, duobus aliis alio missis, perambulavit

n